

Interview. Vaclav Klaus er ikke kun teoretisk økonom, men også en af de få politiske ledere, der har været med til at opløse en valutaunion. Det giver ham et forspring i diskussionen: Man kan redde euroen ved at lade de sydeuropæiske lande slippe ud.

At redde euroen ved at forlade den

AF JAN BO HANSEN

➤ Jeg er ikke kun økonom, jeg er også den politiker, der var tvunget til at opløse Tjekkoslovakiet og dermed den valutaunion, der eksisterede mellem de to lande.

Sådan siger Vaclav Klaus, når han skal undermure sine euroskeptiske forudsigelser om valutaunionens undergang. Og det kan man jo ikke tage fra ham: Det er en erfaring, Vaclav Klaus deler med Slovakiet Vladimir Meciar og elers ikke med så mange andre. Det giver ham en erfaring, det ikke er så let at bide skeer med.

Den nu forhenværende tjekkiske præsident og premierminister Vaclav Klaus er på besøg i Saxo Bank, hvor han skal tale om situationen i Den Europæiske Union.

Saxo Bank er som bekendt ikke kun en bank, men et miljø med meget faste meninger om økonomi og politik, også om litteratur: På en hylde står Ayn Rands bøger, udgivet af banken, på hver hylde 30 eksemplarer af samme bog. Ayn Rand er en af ny-liberalismens klassikere, men ikke på samme måde som Hayek, Röpke eller Friedman. Hun er hverken økonom, sociolog eller samfundsfilosof. Hun er et tegn, et symbol, en henvisning til de traditioner, der hersker her og forbinder Saxo Bank med tilsvarende miljøer i USA.

Det er et miljø, hvor det ikke hedder EU eller Den Europæiske Union, men »Monsteret i Bruxelles«. Monsteret i Bruxelles har vedtaget dette og hint, Monsteret i Bruxelles har taget vores penge og vil tage vores frihed, Monsteret i Bruxelles vil ikke standse her, det er almægtigt eller ville i det mindste gerne være det. Det kan ikke standse, det kan kun standses.

Alt fuldstændigt i Klaus' ånd. For Vaclav Klaus er EU den institutionaliserede ufrihed, et bureaukratisk mareridt, som vi har sat på fri fod og nu ikke kan indfange igen.

For forsamlingen i Saxo Banks auditorium er Vaclav Klaus først og fremmest en liberalistisk politiker og økonom og dermed en mand, man godt kan lide. Der kommer ingen kritiske spørgsmål fra den kant.

En slav

Selv viser han sig undervejs også at lægge vægt på noget andet, nemlig at han er slav. På spørgsmålet fra salen om det, der gør os til europæere, formodentlig en

henvisning til de såkaldte værdier, svarer han, at han ikke ser sig som europæer, når han befinder sig i Europa – højst, når han er i USA. Måske slav, at han er slav spiller en rolle, tilføjer han – et udsagn, der ikke kommenteres fra salen. For hvad skal man sige? Her er vi ovre i noget, der ligger uden for de økonomiske doktriner.

Det har også spillet en rolle for ham som først regeringschef, derefter præsident i Tjekkiet, selv om Klaus' berømmelse fortrinsvis baserer sig på den strikte markedsøkonomiske politik.

Vaclav Klaus (født 1941) tilbragte mange år som økonom i Tjekkoslovakiet, hvor der jo var tale om en såkaldt planøkonomi, selv om det, der kom ud, sjældent var det, der var planlagt.

Under Fløjlsrevolutionen, som den blev kaldt, i 1989, blev han finansminister, i 1992 kunne han overtage regeringsmagten. Det varede til 1998, da vælgerne stemte anderledes. Klaus blev parlamentsformand, hvad der var en noget tilbagetrukket rolle for hans temperament.

Fra 2003 til 2013 var han Tjekkiets præsident, en rolle han søgte at udvide, da det nu engang ikke ligger til ham blot at repræsentere. Sidste år gik han af. Nu rejser han og holder foredrag om økonomiske og økologiske spørgsmål, som euroskeptiker og klimaskeptiker.

Ingen tvivl om, at Vaclav Klaus i økonomisk henseende stod fast på den vestlige markedsøkonomi à la Thatcher. I udenrigspolitik henseende var det imidlertid noget anderledes.

Klaus' forhold til Rusland var og er godt, forholdet til Vladimir Putin – der gav Klaus en orden – ligeledes. I Kosovo-konflikten tog Klaus parti for Serbien, og, som han er, på en demonstrativ måde. Ingen tvivl om, at det spiller en væsentlig rolle for Klaus at være en del af den slaviske verden.

Grækenland et offer

Men her i Saxo Bank drejer det sig om økonomi, om EU og om euroen. Jeg forholder mig forsigtigt om tidspunktet for syndefaldet. Har der været en guldalder, som siden er efterfulgt af en forfaldsperiode?

»Der er to stadier i den europæiske integration. Substansen i den første fase er liberalisering af det europæiske kontinent, åbning af grænserne; den anden fase lukker det igen, skaber nye barrierer,« siger Klaus.

Vaclav Klaus: »Den fælles valuta er måske god for nogle lande, jeg ved ikke hvor mange, måske otte, måske seks, måske ti, men bestemt ikke 20 eller 28 lande.« FOTO: ITAR-TASS/VALERY SHARIFULIN

»Da vi i Tjekkoslovakiet begyndte at omforme vores økonomi efter 1989, gennemgik vi den samme proces. Åbne grænserne og lignende. Jeg rejste over hele verden for at indgå frihandelsaftaler, med Indonesien, med Chile. Da vi så kom ind i EU, var vi tvunget til at opsigte dem igen. Der var ikke sådan noget som frihandel.«

Vi nærmer os spørgsmålet om euroen og dens problemer:

»Jeg er meget uenig i påstanden om, at det er Grækenland og et par andre lande, der er skyld i den nuværende situation. Det er systemet, der har skylden. Grækenland er et offer for det europæiske system. Grækenland gjorde kun én fejl, nemlig at gå ind i eurozonen. Ellers kunne grækerne have levet, som de nu engang har levet i årtier eller århundreder: Fra tid til anden kunne de devaluere deres valuta og finde en ny ligevægt, som de altid har gjort. Men at gå ind i eurozonen med lande som Tyskland: det var begyndelsen på deres problemer.

For lande som Grækenland består løsningen i at komme ud. Den fælles valuta er måske god for nogle lande,

jeg ved ikke hvor mange, måske otte, måske seks, måske ti, men bestemt ikke 20 eller 28 lande. Jeg læste en artikel i et canadisk tidsskrift med titlen: »Saving the Euro by Opening the Exit Door.« Det er det, det drejer sig om for mig,« siger Klaus.

– Men Grækenland ønsker ikke at forlade euroen.

»Der er nogle grækere, der forestiller sig, at andre vil betale deres gæld, så de kan fortsætte. Men det er ikke nogen langsigtet løsning. Valutakursen har i århundreder været en af de centrale økonomiske faktorer. Der har været utallige forsøg på at fastslå valutakurserne, men alle fixed rate regimes var tvunget til at foretage justeringer før eller siden. Alle! Det er bare et spørgsmål om, hvornår det sker. Der var mange argumenter til fordel for Bretton Woods-systemet, alligevel var det blot et spørgsmål om tid, for det måtte opgives. Det, der er sket i eurozonen, var uundgåeligt. Et fixed rate system er et system til gode tider. I dårlige tider fungerer det ikke.

Tyskland gik ind i eurozonen med en undervurderet valuta, mens

Grækenland gik ind med en stærkt overvurderet valuta. Kina har en undervurderet valuta, som gør landet i stand til at eksportere, og af samme grund bliver Kina heftigt kritiseret. Tyskland er et tilsvarende eksempel. For Tyskland – og nogle få andre lande – er det en velsignelse. For Grækenland fungerer det ikke.«

– Men tyskerne har betalt for deres konkurrenceevne med en nedsættelse af deres levestandard...

»Det er den forkerte måde at se tingene på,« siger Klaus. »Tyskland har ikke betalt noget. Den første garanti til Grækenland for snart fire år siden var på 110 milliarder euro. Jeg ønsker bare at vise størrelsesordenen. Tyskland har givet et tilsvarende beløb til det tidligere DDR hvert eneste år siden 1990, og det her er en europæisk pakke, ikke en tysk. Det er altså på den ene side et enormt beløb, på den anden side et beløb, som Tyskland uden videre har været i stand til at levere hvert år, da det var nødvendigt.«

Et kontrolleret eksperiment

– Der er mange, der siger, at det ville skabe

meget store tekniske vanskeligheder for Grækenland at gå ud af euroen igen...

»Det er det rene vrøvl. Jeg er ikke kun professor i økonomi med speciale i makroøkonomiske og monetære spørgsmål. Jeg er også en politiker, der blev tvunget til at organisere delingen af Tjekkoslovakiet i to stater. Vi var naturligvis meget bange for omkostningerne, og alle ventede, det ville blive en dramatisk sag. Men det blev det ikke. Det skal naturligvis organiseres, ikke ske spontant, og vi organiserede opdelingen af den gamle tjekkoslovakiske krone i to selvstændige valutaer. Det var et kontrolleret eksperiment. Intet skete, det var en non-event. Den næste dag devaluerede man den slovakiske krone med 10 procent, og et par uger efter igen med 10 procent. Igen skete der intet.

Og når nogle mennesker siger, at der er for snævre forbindelser mellem den græske økonomi og den europæiske, så må man lige gøre sig størrelsesforholdet klart: Grækenland skaber to procent af det europæiske bruttonationalprodukt, Slovakiet udgjorde 33 procent af det tjekkoslovakiske bruttonationalprodukt. Det var altså en meget større forandring, men intet skete. Den økonomiske vækst var lav i 1993, men den var positiv, 1,8 procent. Oplosningen af valutaunionen hjalp den slovakiske økonomi enormt. Den tjekkiske del af landet var mere udviklet end den slovakiske, men den slovakiske vækst var tydeligt større end den tjekkiske i de følgende år. Det hjalp Slovakiet, og jeg er fuldstændig sikker på, at det også ville hjælpe Grækenland.«

– Og det ville også være muligt for Europa?

»Det er jeg villig til at garantere. Der ville ikke være nogen politiske konsekvenser. Se på vores forhold til Slovakiet! Vi er de bedste venner af verden. De har hørt om Fløjlsrevolutionen. Vi taler om en fløjlskilmisse. Vi er meget bedre venner end før. Det samme ville være tilfældet med Grækenland – eller lande som Grækenland, for jeg sigter ikke specielt mod Grækenland, det er et symbol.«

– Men jeg er sikker på, at euroen ikke vil blive reddet på den måde, De foreslår...

»Nej, jeg ville heller ikke sætte mine penge på det. Men at holde eurozonen samlet vil være meget bekosteligt, omkostningerne vil ikke kun stige lineært, de vil stige sådan her.«

Vaclav Klaus demonstrerer den eksponentielle vækst ved at tegne en linie, der drejer skarpt mod loftet. Det ser kostbart ud.

GLOBALISTEN

Af Ole Nyeng

YOWERI MUSEVENI, langtidts-diktator i Uganda, men ikke desto mindre anset for at være en af Vestens venner i Afrika, underskrev forleden en lov, der vil give op til livsvarigt fængsel for **homoseksuelle**, caught in the act. Et ugandisk tabloid-blad, *The Red Pepper*, markerede den nye lov ved i en forsidsartikel under overskriften *Exposed*, Udstillet, at afsløre navne og i nogle tilfælde fotos af 200 kendte homoseksuelle i Uganda. Blandt de »afslørede« er mange, der ikke selv har identificeret sig som homoseksuelle. En lignende liste blev offentliggjort af et andet ugandisk blad i 2011 sammen med en lederkommentar, der argumenterede for, at homoseksuelle skulle henrettes.

Danmark og Norge har omgående reduceret **u-landsbistanden** til Uganda, en mangeårig donor-darling. Også USA og en række andre vestlige lande vil tage engagementet i Uganda op til ny vurdering. Fra Ugandas afrikanske naboer: ikke en lyd. Kun **Sydafrika**, et af de få afrikanske lande, der beskytter homoseksuelles rettigheder, har bedt Ugandas regering om en »redegørelse«.

TERRORISTER fra den islamistiske **Boko Haram**-organisation dræbte natten til tirsdag 59 elever på en **kostskole** i det nordøstlige **Nigeria**. Terroristerne angreb Buni Yadi-skolen i byen Damaturu om natten, satte ild til skolens 24 bygninger, inklusive lærernes og stabens kvarterer, og nedskød de flygtende elever og lærere.

Boko Haram angiver som deres mål at skabe en **islamistisk stat** i det nordlige Nigeria. Navnet betyder »Vestlig uddannelse er syndig«, og skoler og læreanstalter er da også dens foretrukne terrormål. Alene i februar har gruppen dræbt 300 mennesker, langt de fleste civile.

PRESSET på den tyrkiske premierminister, **Recep Tayyip Erdogan**, voksede i ugens løb efter offentliggørelsen tirsdag af, hvad der præsenteredes som en aflyttet telefonsamtale mellem regeringschefen og dennes søn, Bilal. I samtalen diskuterer de to, hvordan Bilal skal få **kæmpesummer**, tjent ved korrupsion, stuvet af vejen før en ventet politietforskning. Erdogan selv afviser båndet som et falsum. Oppositionsleder **Kemal Kilicdaroglu** anbefaler Erdogan »at træde tilbage eller tage en helikopter og flygte ud af landet«.

Flere varme poter i ældreomsorgen

Trygfonden Besøgshunde gør en forskel for ældre og demente på plejecentre over hele landet og skaber glæde og nærvær. Ordningen er baseret på banebrydende forskning i samarbejde med Aarhus Universitet og Universitetshospital. Resultaterne viser, at besøgshunde på plejecentre baner en ny vej inden for ældreomsorg. Det er gratis for plejecentre at deltage. Læs mere på besogshunde.dk

Trygfonden

Trygfonden varetager TryghedsGruppens almennyttige arbejde. TryghedsGruppen er hovedejere i forsikringselskabet Tryg og skaber værdi og tryghed gennem langsigtede investeringer og almennyttige uddelinger.